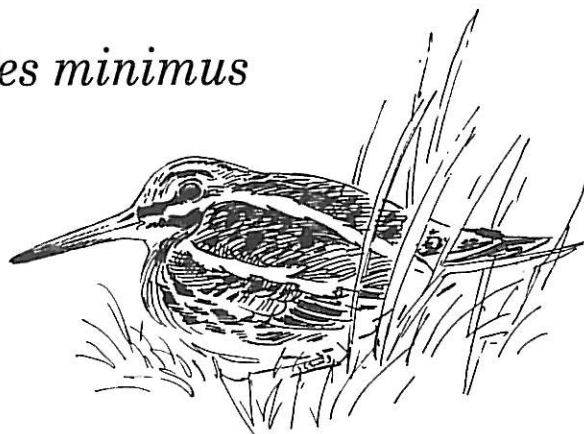

Kvartbekkasin *Lymnocryptes minimus*

Global utbredelse

Arten er knyttet til åpne, fuktige myrområder i nordlige skogtrakter og er utbredt i et kontinuerlig belte fra Nord-Skandinavia til Kolymaelva i Øst-Sibir. Sør-grensa for utbredelsen i Russland er dårlig kjent, men lokale forekomster i Polen og Sør-Sverige tyder på at arten hekker fra trebevokst tundra i nord og ganske langt sørover.

Norsk utbredelse og habitatvalg

Kvartbekkasinen utbredelse i Norge er mangelfullt kjent, men arten er i hovedsak begrenset til Finnmark. Haftorn (1971) angir at arten bare er funnet hekkende i Øst-Finnmark, men at den «etter alt å dømme» ruger også på indre Finnmarksvidda. Dette siste kan det i dag ikke være tvil om, selv om det er funnet svært få reir av denne utpreget kryptiske arten. Under Atlasarbeidet på 1980-tallet viste det seg at kvartbekkasinen opptrådte vanlig også vest på vidda, utenfor det som tidligere ble ansett som artens utbredelse i Norge. Hvorvidt kartet gir et dekkende bilde av kvartbekkasinen utbredelse i Finnmark, er vanskelig å si. Det antall den opptrer i på egnede lokaliteter tilsier imidlertid at den hekker i et flertall av områdene som er angitt med «sannsynlig hekking» og «mulig hekking». Skal man dømme ut fra tilgjengeligheten av potensielle hekkehabitater for arten, kan man anta at den har en mer sammenhengende utbredelse på de midtre og sørvestre delene av vidda, og sannsynligvis også i Sør-Varanger.

Kvartbekkasinen er også observert en rekke steder i Sør-Norge om sommeren, og det har lenge vært antatt at den har hekket i landsdelen. Bare ett hekkefunn er imidlertid kjent. Dette skriver seg fra traktene sør for Femunden i Hedmark, der det ble funnet et reir med fire egg 27. juni 1973 (J. Bekken pers. medd.). Arten er hørt i området flere ganger, og er dessuten observert bl.a. ved Atnasjøen. Nyere observasjoner mangler imidlertid.

Kvartbekkasinen foretrekker de fuktigste habitatene av bekkasinene. Den finnes i større, fuktige myrområder omkranset av åpen skog, gjerne med frodig dvergbjørk- eller vierkratt. Våte partier gjengrodd av starr og myrull, eller torvmyr med småpytter og muddersflater synes å være foretrukne habitater i hekketida. Reiret plasseres på tuer i fuktig terreng, ofte i oversvømte områder eller på gresstuer ute i åpent vann. Arten hekker spredt, men det er ikke enighet om hvorvidt den er territoriell.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Det er vanskelig å gjøre bestandsanslag for en art som kvartbekkasinen, da den er svært kryptisk anlagt. Reiret er vanskelig å finne fordi rugefuglen sjelden flyr av før den nesten tråkkes på, og fluktspillet er også en vanskelig basis for takseringer da det er bortimot umulig å bestemme retningen av lydkilden. Det er gjort flere anslag over den norske bestanden; 60 par (Kålås & Byrkjedal 1981), 110 par (Mjelstad & Sætersdal 1986) og nylig 1000-5000 par, som angitt av Atlas-komiteen (Tabell 1). Sannheten ligger nok nærmest nedre grense av det siste anslaget, da det første bare er en «kvalifisert gjetning», og det andre bygger på takseringer utført noe sent i sesongen.

Hvorvidt bestanden av kvartbekkasin har endret seg vesentlig de siste tiårene, er like vanskelig å si noe sikkert om som bestandsstørrelsen. Haftorn (1971) har imidlertid bare én referanse til observasjoner på Finnmarksvidda (fra 1960-tallet), og det burde tyde på at arten har økt i antall og utbredelse de siste årene.

Hekkebiologi

Kvartbekkasinen hekkebiologi er mangelfullt kjent. Man antar at arten er monogam, men sannsynligvis tar hannen lite del i ruging og ungepass. Hannens vidstrakte fluktspill er også brukt som argument for at arten kan ha polygyne tilbøyelser. Fluktspillet er viden berømt, til tross for at det er opplevd av få: Hannen frambringer her en lyd som minner om et hestespann på brolagt gate, ordlagt bl.a. som «kollorapp, kollorapp...» Lyden er vanskelig å stedfeste, idet den kan høres nær ut i det ene øyeblikket og fjern i det neste. Ofte kan det høres ut som om lyden kommer fra bakken. Undertegnede har aldri klart å få øye på en spillende kvartbekkasin, trass i atskillige forsøk. Hunnen ruger etter sigende i 24 døgn.

Trekkforhold

En del kvartbekkasiner overvintrer i Norge, særlig langs kysten av Vestlandet. Det foreligger forholdsvis få gjenfunn av ringmerkede fugler, men hovedtrekket fra Skandinavia ser ut til å gå mot sørvest via De britiske øyer til Frankrike, Spania og Nord-Afrika. Mange kvartbekkasiner overvintrer i tropisk Afrika, men det foreligger få eller ingen gjenfunn av ringmerkede fugler derfra. Arten sees sjelden under vårtrekket. Den er antakelig følsom for snø og is, og ankommer hekkeplassene i Finnmark senere enn de fleste vadefugler — i slutten av mai. Høsttrekket begynner først i august, men en del individer kan drøye til ut i september på hekkeplassene, kanskje lenger.

Tore Larsen

Kvartbekkasin *Lymnocyptes minimus*

- 3 ● Konstatert hekking
- 9 ● Sannsynlig hekking
- 28 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

